

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 5 Mars 1909 kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om begränsning af rösträtten å vägstämma.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft en inom Första Kammaren af herrar *P. O. Liedberg* och *Eric Hallin* afgifven, till utskottet hänvisad motion, n:o 35, samt en inom Andra Kammaren väckt, likaledes till utskottet öfverlämnad motion, n:o 67, af herr *Herman Andersson* i Grimbo, båda afseende begränsning af rösträtten å vägstämma.

Herrar *Liedberg* och *Hallin* hafva i sin motion anfört följande:

»Bland bestämmelser i nu gällande väglag af den 23 oktober 1891, hvilka tariffva en snar ändring, höra de, som reglera utöfvandet af rösträtt å vägstämma, till de kanske mest trängande. Vi syfta främst på § 52 i sagde lag, där det föreskrifves, att kommunernas ombud vid vägstämmor skola rösta för sin kommuns *hela* vägfyrktal.

*Herrar
Liedbergs och
Hallins
motioner.*

Orimligheten i denna bestämmelse torde lätt inses. En enda af flera till ett väghållningsdistrikt hörande kommuner kan genom en så vidsträckt rösträtt med diktatorisk myndighet ensamt afgöra alla vid vägstämman förekommande ärenden, och på flera orter i vårt land, då på grund af tillvaron af industri höga vägfyrktal uppstått inom enskilda kommuner, har detta förhållande på senare tider börjat framträda på ett för vägärendenas rättvisa behandling allt annat än fördelaktigt sätt.

Blefve rösträtten på ett lämpligt sätt fördelad inom väghållningsdistrikten, skulle en massa klagomål undvikas, hvilka nu med-

föra afsevärda olägenheter, kanske mest den, att frågor, som man önskade få hastigt afgjorda, ofta blifva uppskjutna på en alltför lång tid.

En reduktion af det vägfyrktal, för hvilket å vägstämma rösträtt får utöfvas, måste därför enligt vår mening obetingadt stipuleras i väglagen.

På grund af ofvanstående få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte utarbeta samt för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i nu gällande väglag af den 23 oktober 1891, att ingen enskild eller kommun äger rätt att rösta för mera än högst en tiondedel af hela väghållningsdistriktets sammanlagda vägfyrktal.»

Herr Anderssons motion.

Herr *Anderssons* motion är af följande lydelse:

»Gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet af den 23 oktober 1891 stadgar i 52 § andra stycket, att röstvärdet å vägstämma beräknas efter vägfyrktal; ägande i distrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga att å vägstämman låta sin talan föras genom af dem kommunvis i kommunalstämmor efter vägfyrktal utsedda ombud, hvilka skola rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman, själfva eller genom ombud, hvarom flera väghållningsskyldiga kunna sig förena, utöfva rösträtt för eget vägfyrktal, som i ty fall afräknas från det, för hvilket vederbörande kommunombud skall äga rösta.»

Anförda stycke innehåller ingen begränsning i röstvärdet å vägstämma. Förhållandena hafva därför utvecklat sig så, att områden — kommuner — med små vägunderhållare mångenstädes praktiskt taget äro beröfvade nästan hvarje möjlighet att göra sig gällande. Den nuvarande ordningen har medfört, att å vägstämma i distrikt, som omfattar mera än en kommun, besluten bestämmas af ombud för den kommun, som äger största antalet vägfyrkar, utan att någon hänsyn behöfver tagas till de andra kommunerna eller de små vägunderhållningsskyldiga. Numera anses det emellertid icke längre vara till samhällets båtnad, att personer, som måste deltaga i bärandet af gemensamma bördor, skola göra det utan att få hafva medbestämmanderätt vid bördornas påläggande. De små vägunderhållningsskyldiga böra därför tillförsäkras verkligt inflytande vid fattandet af beslut rörande väghållningsbesvärets utgö-

rande, hvilket lämpligen skulle låta sig göra genom att i det anförda stycket insätta ett stadgande, hvarigenom de stora vägunderhållningsskyldigas röstvärde begränsas ungefär på samma sätt som i gällande förordning om kommunalstyrelse på landet af den 21 mars 1862, hvars elfte paragraf föreskrifver, att röstvärde skall beräknas efter det enhvar röstägande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar fem tusen fyrkar.

Med anledning af hvad här anförts tillåter jag mig hemställa, att på lämpligt ställe i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet af den 23 oktober 1891 införes bestämmelse, att å vägstämma må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af distriktets hela vägfyrktal.»

De ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, som år 1905 genomfördes, innefattade bland annat en del nya bestämmelser till närmare reglering af de väghållningsskyldigas själfstyrelse, bland dem ordnandet enligt den af motionärerna omnämnda 52 § i gällande väglag af beslutanderätten å vägstämma. I sådant afseende stadgades i sistnämnda §, att i väghållningsdistrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga äga att å vägstämma låta sin talan utföras genom af dem kommunvis å kommunalstämma efter vägfyrktal utsedda ombud, hvilka skola rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman själfva eller genom ombud, hvarom flera väghållningsskyldiga kunna sig förena, utöfva rösträtt för eget vägfyrktal, som i ty fall afräknas från det, för hvilket vederbörande kommunombud skulle äga rösta. Vägfyrktalet påföres i enlighet med de i 59 § väglagen angifna regler. Någon begränsning af fyrktalets ägares rösträtt, i öfverensstämmelse med den inskränkning i rösträtten i fråga om kommunala ärenden, som år 1900 genomfördes, blef emellertid icke år 1905 ifrågasatt. Fråga härom har, såvidt utskottet är känt, ej heller i annat sammanhang varit föremål för statsmakternas pröfning.

*Utskottets
yttrande.*

Motionärerna hafva nu påyrkat en dylik begränsning och i sådant afseende ifrågasatt, att å vägstämma rösträtt icke borde få utöfvas vare sig för i väghållningsdistriktet ingående kommun eller

af någon till kommunen hörande enskild väghållningsskyldig för mer än en tiondedel af väghållningsdistriktets vägfyrktal.

Såsom motionärerna framhålla, lärer det icke kunna bestridas, att en viss begränsning till förmån för de mindre starka beskattningsobjekten och kommunerna i det förevarande hänseendet visat sig vara af behovet påkallad. Härför tala liknande skäl, som föranledt en begränsning af den kommunala rösträtten. Däremot håller utskottet före, att en dylik begränsning endast bör ske genom reduktion af de enskilda väghållningsskyldigas fyrktal, hvarigenom tydligen äfven rösträtten för den kommun, de tillhöra, begränsas. Att härutöfver reducera kommunens fyrktal, när kommunen såsom ett slags representant för sina medlemmar jämlikt 52 § genom det utsedda kommunombudet utöfvar den dessa tillkommande rösträtt, synes utskottet icke med skäl böra ifrågasättas. Därtill kommer, att en dylik bestämmelse ej skulle få annan praktisk betydelse, än att de enskilda väghållningsskyldiga personligen eller genom enskilda ombud utöfvade sin rösträtt.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motioner, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke en begränsning borde ske af väghållningsskyldigs rösträtt å vägstämma, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Stockholm den 5 mars 1909.

På lagutskottets vägnar

ERNST TRYGGER.

Herrar *Widén, Ersson, Jansson* och *Lindhagen* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.